

Den jødiske forventning til Messias

Cand.teol. Carsten Vang

Lektor Menighedsfakultetet i Aarhus og førsteamanuensis Fjellhaug International University
College, Aarhus
cv@teologi.dk

Resumé

Artiklen viser, at den gammeltestamentlige forventning til Messias peger på en konge, en præst og en profet i højere grad end på en forløser. De jødiske grupperinger på Jesu tid havde forskellige forventninger til Messias. Nyere tids reformjødedom har svagere forventning til en konkret Messias. Kristne kan i mødet med jøder vække håbet ved at pege på, at Jesus var jøde.

Keywords

Håb, jøder, Messias, jødiske grupperinger, reformjødedom.

Indledning

Er du den, som kommer, eller skal vi vente en anden? - sådan stiller Johannes Døberen spørgsmålet til Jesus. Johannes kender det håb, der bliver skildret i de jødiske skrifter. Et håb om en, der skal komme.

I den jødiske selvforståelse ligger et håb, der har været med gennem hele den jødiske historie. Et håb, der begyndte hos Abraham, og som har formet sig på utallige måder siden - og selv i dag er afgørende for, hvad det vil sige at være jødisk. Jeg vil i artiklen her dykke ned i det håb og de forventninger og se på de forskellige facetter, der skabte håbet og udviklede det fra Abraham og helt frem til i dag.

Håbet opstod sammen med det jødiske folk

Vi begynder ved en mand, en hyrde og fåreavler, der ikke vidste, at han var noget særligt, men som pludselig bliver mødt af Gud. Gud kalder Abraham til at forlade sin hjemstavn og drage til et andet sted. Han ville gøre Abraham til et stort folk. Det må have føltes vanvittigt, fordi Abraham var barnløs og allerede oppe i årene. Gud sagde, at han vil velsigne alle folk gennem Abrahams slægt. Og der begyndte håbet om, at det, som Gud gjorde ved Abrahams slægt, skulle blive til gavn for alle folkene.

Her dukker det jødiske håb altså op for første gang. Og to generationer senere møder vi det igen. Abraham er død, og hans barnebarn Jakob ligger på sit dødsleje og velsigner sine 12 sønner. Midt i velsignelsen af sønnen Juda lyder det pludselig fra Jakob, at der skal komme en hersker, som folkene skal adlyde. Det er ikke bare Jakobs slægt, der skal adlyde denne hersker, men *folkene*. Og den profeti, som Jakob kommer med her, bliver så udpenslet gennem alle profeterne. For os kan det måske i bagklogskabens klare lys være tydeligt, at Jakob her taler om Messias. Men faktisk er ligheden mellem Messias og en kommende forløser ikke særlig tydelig i Gamle Testamente.

Messias: En konge, en præst eller en profet?

Der sker noget fra Det Gamle Testamente til Det Nye Testamente, hvor begrebet 'den salvede', altså Messias, bliver betegnelsen på den kommende forløser, vi håber på. Kun to steder i Gamle Testamente refererer Messias til en kommende skikkelse (Sl 2,2, Dan 9,25-26). Ellers er 'den salvede' altid beskrevet som en konkret, nutidig person, der enten er konge eller præst, da det kun var konger og præster, der blev salvet. På nær i et tilfælde, hvor profeten Elisa også blev salvet (1 Kong 19,16).

Men selvom begrebet Messias ikke er brugt om denne forløser, så har Det Gamle Testamente et stærkt håb om en kommende person, en kommende konge af Davids slægt, der skal herske med retfærdighed, der skal skabe fred og retfærdighed i Jerusalem, der skal forløse sit folk, og som er født i Betlehem. Den forløser, som Gamle Testamente peger hen på, bliver beskrevet som både en konge, præst og profet.

En konge, der får betydning ikke bare for Israel, men for alle folkene. En konge som skal være en pagt for folket, og hvor den nye pagt er i hans person. Hvor alle hedninger skal drages mod hans lys.

En præst, der skal være præst for evigt ligesom Melkisedek, og som skal dø som stedfortræder for sit folk.

Til sidst er der også en forventning om en kommende profet, der står i samme position som Moses og kan formidle Guds ord.

Det er de tre hovedstrømninger i Det Gamle Testamente. Derfor kaldes han en profet som Moses, en konge af Davids slægt og præst. Håbet om en forløser var særligt stærkt på Jesu tid. Lige før Jesus blev født, var der en gruppe jøder, der havde et helt særligt perspektiv på Messias-håbet. De holdt til ved Det Døde Hav. Det skal vi se på nedenfor.

Messias-håbet på Jesu tid

Denne gruppe kalder vi gerne for Dødehavsmenigheden eller Qumran-menigheden. De var fuldstændigt isolerede fra ikke-jøder, og de levede strengt efter forskrifterne, som Gud havde givet i Det Gamle Testamente, for de troede på, at kun på den måde kunne Guds Rige bryde frem. Jo mere helligt de levede, jo mere aktivt mente de at arbejde på, at Messias skulle komme tilbage. Det specielle ved deres Messias-billede er, at forløseren ikke kun er én person.

Den her gruppe af mennesker havde gransket Skrifterne godt, og de fornemmede, at der i Gamle Testamente ikke bare er tale om Messias som konge. I Dødehavsmenigheden var der derfor en forventning om to eller tre forskellige Messias-skikkelser. Én Messias af Davids slægt, som skulle være konge, og én af Arons slægt, som skulle være præst. Og så endelig en kommende profet.

Andre grupper af jøder havde forskellige syn på forløseren – og også forskellige syn på, om der overhovedet skulle komme en forløser. Saddukæerne, der havde magten over templet på dette tidspunkt, havde ikke et håb om Messias. For dem gjaldt det om at sikre sig de bedste forhold for det jødiske folk med de midler, de havde til rådighed. De læste også kun Mosebøgerne som deres hellige skrift.

Farisæerne, en tredje jødisk gruppering, havde derimod en intens forventning om en forløser. Både som en åndelig forløser og som en politisk skikkelse, der kunne redde det jødiske folk fra den romerske overmagt.

En fjerde retning kaldtes Zeloterne. Det store problem i deres optik var, at jøderne ikke længere var selvstændige og herrer i eget hus. Det var en krænkelse af Gud, og dermed var det deres gudgivne pligt at gøre oprør.

Til sidst var der en femte gruppering i Israel, der ventede på Guds rige. Her var der lydhørhed. Først over for Johannes Døberen og siden over for Jesus. De spurgte hinanden, om det ikke var det, profeten havde talt om. At blinde skulle se, døve skulle høre og døde skulle genopstå?

Trængslerne skaber en politisk Messias

Hos zeloterne, den fjerde jødiske gruppering, får Messias-håbet en politisk farve, og forventningen om en politisk Messias bliver gennemgående langt frem i jødedommens historie. Her bliver Messias-figuren til en, der skal forløse Guds folk fra de trængsler, de lever i. Både under kristendommen, under islam, i Middelalderen og helt frem til i dag.

I snart to tusind år er jøderne i forskellig grad blevet forfulgt og berøvet deres rettigheder, og når der opstår forfølgelser, kommer der også en stærk Messias-forventning blandt det jødiske folk. Det store problem, der skal løses i en jødisk optik, bliver, at jøderne er spredt for alle vinde, og de har brug for, at Gud opfylder profeternes ord om, at han igen vil samle sit folk og genoprette Israel. Selvfølgelig fylder den politiske dimension ikke det hele. Der er også en åndelig dimension i Messias-håbet, men det er ikke den, der er den mest fremtrædende.

Der er mange forskellige forventninger til en bedre fremtid. De ortodokse jøder holder fast i håbet om Messias, og forskellige ortodokse grupper udpeger flere Messias-figurer gennem tiden. En anden gren af jødedommen, nemlig reformjødedommen, ser det anderledes. I USA, hvor reformjødedommen for alvor slog igennem, troede man ikke på en konkret Messias. Man troede derimod, at man var på vej ind i den messianske tidsalder på grund af de frihedsrettigheder, som den jødiske befolkning efterhånden havde opnået. Man kunne bygge synagoger, tage en uddannelse og

blev ikke forfulgt. Man kunne indgå i samfundslivet på lige fod med andre borgere, og der var en forventning om, at det ville blive bedre og bedre. Man troede på, at menneskeheden med tiden ville samle sig i en fælles anerkendelse af den ene Gud - med jødedommen som spydspids. Man troede på, at der ville komme fred, velfærd og retfærdighed i hele verden. Så her var der mange temaer fra det gammeltestamentlige håb, men ikke med en konkret Messias-skikkelse i fokus.

Reformjødedommen havde ikke i udgangspunktet en forventning om, at jøderne ville samle sig i landet Israel. Men den forventning har ændret sig i løbet af det sidste århundrede. Der skete to ting i denne periode. For det første opstod zionismen og dermed en idé om, at jøderne ikke kan leve som jøder, hvis de ikke får deres eget land. Dernæst kom Holocaust. Holocaust, som i den grad udstillede, at jøderne ikke går mod bedre tider.

Efter Holocaust blev de fleste jødiske grupperinger farvet af zionismen, og de fleste er i dag enige om, at jøderne skal have deres eget land. Stadig i dag tror flere jødiske grupperinger på en kommende Messias, men ikke alle. Men hvorfor er det, at Messias-håbet er vigtigt? Og hvorfor skal vi som kristne forholde os til det?

Det jødiske håb og det kristne

Det meget tydelige Messias-billede, der bliver udpenslet i Det Gamle Testamente, hjælper os for det første til at blive bevidste om, at Jesus ikke bare pludselig kommer til syne ud af det blå. Et vigtigt perspektiv på det kristne budskab er, at Gud er trofast. Gud har sendt en Messias, som han lovede det flere tusind år før, Jesus dukkede op.

Dernæst giver Messias-perspektivet et anknytningspunkt. Også når vi taler mission til det jødiske folk. I håbet om Messias har vi noget tilfælles med det jødiske folk. Uanset, hvad de enkelte jøder konkret tror på, så ligger der en Messias-forventning i den jødiske kultur og identitet. Det kan godt være, der er mange, der ikke tror på det i dag, men håbet er en del af deres bevidsthed. Og vi kan bruge det håb til at understrege, at Jesus var jødisk. Det er noget, der har betydning, og som mange jøder ikke er klar over.

Til sidst kan vi også glæde os over alt det, der bliver lovet om Messias i Det Gamle Testamente, som endnu ikke er opfyldt. Messias er endnu ikke den synlige konge, der hersker med fred og retfærdighed. Denne vigtige dimension er endnu ikke virkeliggjort. Vi mangler endnu at se, at han kommer igen på skyerne, som profeten Daniel skriver det. Det jødiske folk er endnu ikke forløst. Selvom der bliver flere og flere Jesustroende jøder, så er det slet ikke folket som helhed, der tror på Jesus. Så vi venter på, at folket skal tage imod Jesus som Messias.

Vi, der er kristne, håber på en, som kommer. Håber på og glæder os til, at den eneste person i historien, der formår at være både konge, præst og profet på samme tid, allerede *er* kommet - og også en dag kommer igen.